

УДК 330.3:657.012

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ БАНКРУТСТВА В УКРАЇНІ

DOI 10.32782/2224-6282/152-8

JEL: E32, G10, O52

Орловська Ю. В., д.е.н.,
Ількова Н. В.

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, м. Дніпро
Стаття присвячена аналізу особливостей розвитку інституту банкрутства в Україні. Визначено, що незважаючи на поступовий рух в бік створення сприятливого середовища для діяльності українських підприємств, до теперішнього часу залишаються невирішеними деякі теоретичні, методологічні і практичні питання в наукових дослідженнях вітчизняних вчених. Проаналізовано інституціонально-правові засади розвитку інституту банкрутства в Україні. Визначено, що першому етапу відповідає затверджений у 1994 р. Закону України «Про банкрутство». Другому - Господарський кодекс України прийнятий у 2003 році. Визначено, що найбільші трансформації інституту банкрутства відбулися на третьому етапі його розвитку (період з 2010 по 2019 роки). Прийняття трьох нових правових документів призвело до формування доволі чіткої попереджальної бази, спрямованої на виявлення ознак неплатоспроможності підприємства. Доведено, що інститут банкрутства на початку XXI ст. виявляється затребуваним, перш за все, як інструмент отримання прав власності над життєздатними підприємствами і усунення конкурентів. Отримані результати свідчать, що розвиток інституту банкрутства за останні десятиліття трансформувався в бік розширення суб'єктів процедур банкрутства та посилення їх правової регламентації, доповнення прав та обов'язків кредиторів і боржника. А з прийняттям у 2019 році Кодексу України з процедур банкрутства почався 4 етап його розвитку, який можна охарактеризувати як початок чергової трансформації. Визначено, що нова геополітична ситуація, ускладнення кон'юнктури на світових та вітчизняному ринках та інші деструктивні фактори ставлять перед інститутом банкрутства в Україні більш складні завдання. Обґрунтовано що, існує необхідність врахування в подальшому вплив принаймні двох груп факторів: пов'язаних з підвищенням турбулентності зовнішнього середовища, а також розширенням та відмінностями вимог до обсягів і якості аналітичної інформації про стан проблемних суб'єктів (боржників) з боку зацікавлених осіб.

Ключові слова: інститут банкрутства; неплатоспроможність; українська економіка; закон; кодекс

UDC 330.3:657.012

DEVELOPMENT OF THE BANKRUPTCY INSTITUTE IN UKRAINE

DOI 10.32782/2224-6282/152-8

JEL: E32, G10, O52

**Orlovska Yu., Dr. in Econ. Sc.,
Ilkova N.***Prydniprovskaya State Academy of Civil Engineering and Architecture, Dnipro*

The article is devoted to the analysis of peculiarities of development of the bankruptcy institute in Ukraine. It has been determined that, despite the gradual movement towards creating a favorable environment for the activity of Ukrainian enterprises, some theoretical, methodological and practical questions in the scientific research of domestic scientists are still unresolved. Institutional and legal bases of bankruptcy institute's development in Ukraine are analyzed. It is determined that the first stage corresponds to the Bankruptcy Law approved in 1994. Second, the Economic Code of Ukraine was adopted in 2003. It is determined that the largest transformations of the bankruptcy institute took place in the third stage of its development (period from 2010 to 2019). The adoption of three new legal documents has led to the formation of a fairly clear warning base aimed at identifying signs of insolvency of an enterprise. It is proved that the bankruptcy institute at the beginning of 21st century is sought after, above all, as a tool for obtaining ownership of viable businesses and eliminating competitors. The obtained results show that the development of the bankruptcy institute over the past decades has been transformed towards the expansion of the subjects of bankruptcy proceedings and the strengthening of their legal regulation, supplementing the rights and obligations of creditors and debtors. And with the adoption of the Bankruptcy Code of Ukraine in 2019, the fourth stage of its development has begun, which can be characterized as the beginning of another transformation. It is determined that the new geopolitical situation, complications of the situation on the world and domestic markets and other destructive factors complicate the bankruptcy institute in Ukraine. It is substantiated that there is a need to take into account the further impact of at least two groups of factors: those related to the increased turbulence of the external environment, as well as those related to the expansion and differences in the requirements for the volume and quality of analytical information on the status of problematic entities (debtors) presented by stakeholders.

Keywords: bankruptcy institute; insolvency; Ukrainian economy; law; code

Актуальність. Загальний стан економічної і соціальної ситуації в українській економіці в другому десятилітті XXI століття посилює увагу економістів (як теоретиків, так і практиків) до різних заходів, які застосовуються для подолання несприятливих тенденцій розвитку національного господарства. Однією зі складових таких заходів є

управління процесами, що відбуваються в національному господарстві з метою підвищення результативності інституту банкрутства. Оскільки саме при його формуванні проявляються специфічні особливості кризових явищ в соціально-економічних системах. В цих умовах ефективне функціонування інституту банкрутства набуває особливого значення, так як від фінансового оздоровлення підприємств реального сектора економіки залежить можливість забезпечення зростання промислового виробництва, збільшення зайнятості населення та поліпшення якості життя людей. Слід зазначити, що в практиці існує значна кількість напрацювань щодо ідентифікації банкрутства на мікрорівні, та майже відсутні загальні підходи до визначення особливостей функціонування інституту банкрутства на рівні держави.

Актуальність теми також обумовлена тією обставиною, що банкрутство підприємства не відбувається в один момент. Воно може бути обумовлено комбінацією різних причин (факторів), як внутрішніх, так і зовнішніх, саме держава повинна створювати необхідні умови, з одного боку, для ефективного функціонування підприємств, а з іншого для максимального використання можливостей його фінансового оздоровлення, в тому числі за допомогою процедури банкрутства [7]. Таким чином, незважаючи на поступовий рух в бік створення сприятливого інституційного середовища, цивілізованих, ринкових умов діяльності українських підприємств, до теперішнього часу дана проблематика не знайшла достатньо повного висвітлення в наукових дослідженнях вітчизняних вчених.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. В основу дослідження теоретико-практичних основ розвитку інституту банкрутства в Україні покладено праці відомих вітчизняних вчених-економістів, серед яких такі автори, як: О. Бірюков [2], М. Войнаренко [3], О. Галенко [4], Ю. Підлипний [14], Р. Тамусієніні, М. Демянчук, В. Коваль [21], О. Цар [23], В. Храпкіна та О. Чучко [24]. Також серед вітчизняних вчених, що висвітлювали в останні роки дану проблематику, можна виокремити певні напрями дослідження. Наприклад Л. Панчук досліджує корпоративні стратегії в умовах кризи, в тому числі банкрутство як цілеспрямовану стратегію розвитку [13]. Різні види та прояви інституту банкрутства аналізує І. Єпіфанова [6]. Особливості інституту банкрутства в різних країнах визначають Н. Носань [11] та А. Суббот [20]. Результати дослідження галузевих особливостей зловживань інститутом банкрутства викладено у працях В. Бабаєв та В. Торкатюк [1], С. Лекарь, Н. М. Михальчука [9], Н. Проскуріної, Ю. Домашенко [16] та інших. Дослідженню різних моделей діагностики можливостей банкрутства

підприємств та іншим питанням функціонування інституту банкрутства присвячено праці К. Головач [5], А. Матвійчук [10], І. Троц [22]. Отримані зазначеними науковцями опрацювання складають теоретичну основу для проведення даного дослідження. Проте результати опрацювання їх наукового доробку показують, що залишаються невирішеними деякі теоретичні, методологічні і практичні питання в обраній площині наукового дослідження.

Метою статті є ідентифікація процесу розвитку інституту банкрутства в Україні.

Виклад основних результатів дослідження. Інститут банкрутства, будучи однією з форм державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, дієвим стимулом дотримання контрактів, а також механізмом встановлення більш ефективного режиму управління виробничими ресурсами на рівні підприємств, покликаний забезпечити оздоровлення національної економіки та подальше результативне відтворення. Для досягнення даної мети зазначений інститут використовує певні механізми: конкурсне виробництво, реабілітаційні режими, а також позасудові добровільні угоди. Саме відсутність необхідності введення додаткових механізмів було наслідком відносно слабого розвитку економічних зв'язків між господарюючими суб'єктами, а також їх незначних розмірів.

Але у ХХ столітті в структурі продуктивних сил української економіки відбулися істотні зміни. Намітилася явна тенденція до концентрації виробництва і капіталу. В таких умовах колишня система регулювання інституту банкрутства представлена лише однією процедурою - конкурсним виробництвом, виявлялася неефективною. Якщо ліквідація дрібних господарюючих суб'єктів і не завдавала великої шкоди економіці, то зовсім по-іншому справа йшла з великими підприємствами. Було очевидно, що якщо просто розділити і продати їх майно, отримана виручка буде набагато менше вартості працездатного бізнесу.

Таке становище призвело до того, що в українській законотворчій практиці перший варіант Закону України "Про банкрутство" редагувався вже багато разів. Він був ухвалений в 1992 році [17], а в 1999 році він був змінений в такій редакції: «Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі – Закон). У 2011 р. було прийнято нову редакцію Закону, яка набула чинності 18 січня 2013 року і в ній збережено практично всі процедури в межах справ про банкрутство, що існували в попередній редакції. Так, до боржника і тепер застосовуються, крім позасудової санації, наступні

судові процедури банкрутства: розпорядження майном боржника, мирова угода, санація (відновлення платоспроможності) боржника, ліквідація банкрута [18]. Водночас у цьому Законі порівняно з попередньою його редакцією законодавець надав іншого визначення низці вживаних у ньому термінів. У контексті даного дослідження найбільшої уваги заслуговує таке визначення банкрутства - це визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Законом, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури [15, с. 3].

Вже на початку XXI ст. до 40% справ про банкрутство в Україні містили ознаки навмисного або фіктивного банкрутства [9]. Це дестабілізувало соціально-економічну ситуацію в країні та викликала різку критику чинного законодавства. В результаті з 2001 року було внесено більш ніж 20 змін та поправок до Закону України про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом. В подальшому продовжилися його вдосконалення. Так Верховною Радою України 22 грудня 2011 р. було прийнято нову редакцію Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (на відміну вперше прийнятого закону, 14.05.1992р.) [18]. Ця нова редакція набула чинності 18 січня 2013 року, та в ній збережено практично всі процедури в межах справ про банкрутство, що існували в попередній редакції. Так, до боржника і тепер застосовуються, крім позасудової санації, наступні судові процедури банкрутства: розпорядження майном боржника, мирова угода, санація (відновлення платоспроможності) боржника, ліквідація банкрута [14]. Нова редакція Закону (від 06.02.2015 р.) скасовує порядок, за яким, конкурсні кредитори, які пропустили 30-денний термін для надання своїх вимог, позбавлялися права на повернення боргу, оскільки їх вимоги автоматично вважалися погашеними. Паралельно слід зазначити, що прийнятий у жовтні 2014 р. Закон України «Про запобігання корупції» [19] був одним з перших кроків на шляху боротьби зі зловживаннями інститутом банкрутства. Так Стаття 12 цього Закону передбачає, що спеціально уповноважений орган із питань антикорупційної політики – Національне агентство запобігання корупції має затверджувати методологію оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів публічної влади, яка була затверджена рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції №126 від 02.12.2016 р.

Наступним етапом розвитку інституціонально-правових засад інституту банкрутства можна вважати прийнятий у жовтні 2019 р.

Кодекс України з процедур банкрутства [8]. При цьому зазначимо, що з моменту набуття чинності цього Кодексу втрачає чинність Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [17] який діяв майже 18 років.

Покликаний здійснювати перерозподіл ресурсів на користь ефективних власників, підвищення надійності кредитного обігу, поліпшення якості корпоративного управління, нівелювання негативних наслідків як соціального, так і економічного характеру, в тому числі, запобігання підриву довіри до економічної і правової системи, збереження сприятливого інвестиційного клімату, у вітчизняній практиці інститут банкрутства використовується в абсолютно протилежних цілях. Він виявляється затребуваним, перш за все, як інструмент отримання прав власності над життєздатними підприємствами і усунення конкурентів. Це при тому, що інститут банкрутства входить до складу системоутворюючих інститутів ринкової економіки та, на нашу думку, повинен підтримувати баланс інтересів держави і вільного підприємництва.

Згідно даних ресурсу «Державна влада України» в 2015 році відбулося 2406 провадження в справах про відновлення платоспроможності боржників або визнання їх банкрутами, що знаходились на розгляді у місцевих господарських судах. З них визнали банкрутом 1799 підприємства, тобто 75%. А у 2017 році відбулося 1691 проваджень, з яких було визнано банкрутом 1242 підприємства, тобто 73% підприємств [12]. Також слід зазначити, що за даними Держкомстату в Україні сумарна заборгованість підприємств має тенденцію до збільшення (сума збитків за 2008 р становила 185485,2 млн. грн., тоді як в 2018 р – вже 227005,7 млн. грн.). При цьому питома вага збиткових підприємств у 2008 році склав 39,9% від загального числа організацій, а в 2018 – 28,3% [25]. Позитивна тенденція процентного співвідношення на тлі загальної негативної ситуації пов'язана зі значним зменшенням кількості підприємств за останні 5 років.

Підсумовуючі проведеній аналіз наявною нормативної бази нами була зроблена спроба ідентифікувати етапи розвитку інституту банкрутства в Україні, які відбивалися у нормативних документах (таблиця 1).

Таблиця 1 – Етапи розвитку інституту банкрутства в Україні

№ етапу	Назва документа та основний зміст
1	2
Методичні рекомендації НБУ щодо застосування комерційними банками Закону України «Про банкрутство» від 21.07.94 р.	

1 етап	пункт 2	виявлення ознак неплатоспроможності підприємства, а саме наявності неплатоспроможності, при якій боржник неспроможний виконати свої платіжні зобов'язання, строк оплати яких настав; загроза неплатоспроможності, при якій боржник реально передбачає неможливість виконати платіжні зобов'язання своєчасно
Господарський кодекс України 2003 р.		
2 етап	Стаття 209	Норми, що визначають поняття неплатоспроможності та суб'єкта банкрутства.
	Стаття 210	Норми, що визначають поняття кредиторів та форми їх організації, а саме: юридичні або фізичні особи, а також органи доходів і зборів та інші державні органи, які мають підтверджені у встановленому порядку документами вимоги щодо грошових зобов'язань до боржника.
	Стаття 211	Норми, що визначають заходи щодо запобігання банкрутству суб'єктів підприємництва.
	Стаття 212	Норми, що визначають процедури, що застосовуються до неплатоспроможного боржника. А саме: розпорядження майном боржника; мирова угода; санація (відновлення платоспроможності) боржника; ліквідація банкрута.
	Стаття 213	Норми, що визначають майнові активи боржника, за рахунок яких формується ліквідаційна маса.
	Стаття 214	Норми, що визначають основні засади та зміст державної політики з питань банкрутства.
	Стаття 215	Норми, що визначають відповідальність за порушення законодавства про банкрутство. Зокрема, суб'єктом підприємництва, тобто боржником, його засновниками (учасниками), власником майна, а також іншими особами, в тому числі за фіктивне банкрутство, приховування банкрутства або умисне доведення до банкрутства.
Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій по приховуванню банкрутства, фіктивного банкрутства або доведення до банкрутства, 2010 р.		
3 етап		має чітку попереджальну базу, спрямовану на виявлення ознак неплатоспроможності підприємства: - боржник неспроможний виконати свої платіжні зобов'язання, строк оплати яких настав; - загроза неплатоспроможності, при якій боржник реально передбачає неможливість виконати платіжні зобов'язання своєчасно
	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» Верховна Рада України від 22 грудня 2011 р.	
		до боржника і далі застосовуються, крім позасудової санації, наступні судові процедури банкрутства: розпорядження майном боржника, мирова угода, санація (відновлення платоспроможності) боржника, ліквідація банкрута
	Закон України «Про запобігання корупції» жовтень 2014 р.	
Стаття 12	Національне агентство запобігання корупції має затверджувати методологію оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів публічної влади. (методика була затверджене No126 від 02.12.2016р.	
Кодекс України з процедур банкрутства. 2019 р.		
4 етап	Стаття 4.	Санація державних підприємств до відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, державних підприємств та інших джерел фінансування. Обсяг коштів для проведення санації державних підприємств за рахунок коштів державного бюджету щороку встановлюється законом про Державний бюджет України.

		встановлює умови та порядок відновлення платоспроможності боржника - юридичної особи або визнання його банкрутом з метою задоволення вимог кредиторів, а також відновлення платоспроможності фізичної особи.
--	--	--

Джерело: складено автором

Висновки. Підводячи підсумок проведеному дослідженню слід зазначити, що розвиток інституту банкрутства за останні десятиліття трансформувався в бік розширення суб'єктів процедур банкрутства та посилення їх правової регламентації, доповнення прав та обов'язків кредиторів і боржника. А з прийняттям у 2019 році Кодексу України з процедур банкрутства знаходиться в стадії чергової трансформації. При цьому нова геополітична ситуація, ускладнення кон'юнктури на світових та вітчизняному ринках та інші деструктивні фактори ставлять перед інститутом банкрутства в Україні більш складні завдання. Тому, на нашу думку, існує необхідність врахування в подальшому вплив принаймні двох груп факторів: пов'язаних з підвищенням турбулентності зовнішнього середовища, а також розширенням та відмінностями вимог до обсягів і якості аналітичної інформації про стан проблемних суб'єктів (боржників) з боку зацікавлених осіб. Обґрунтування механізмів та інструментів вітчизняного інституту банкрутства, які б враховували зазначені аспекти вимагають подальших ґрунтовних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Банкрутство підприємств будівельної галузі України: стан, проблеми і шляхи їх вирішення*: монографія; за заг. ред. В. М. Бабаєва. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 723 с.
2. Бірюков О.М. Транскордонні банкрутства: проблеми і шляхи розв'язання [Текст]: монографія / О. М. Бірюков. К.: Вид-во видавничо-поліграфічний центр Київський університет, 2008. 318 с.
3. Войнаренко М.П Троць І.В. Формування системи попередження, прогнозування і подолання банкрутства промислових підприємств. Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2015. №4 (20). С. 272-278. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n4.html>.
4. Галенко О.М. Обліково-аналітичні аспекти банкрутства підприємств України: [монографія] / Галенко О.М. – К.: КНЕУ, 2008. – 264 с.
5. Головач К. С. Моделі оцінки ймовірності банкрутства у сільськогосподарських підприємствах та антикризовий менеджмент. Економічний форум. 2016. No 3. С. 189-195.
6. Єпіфанова І. М. Банкрутство підприємств: спектр невирішених проблем. Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2017. № 1 (29). С. 55-63. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2017/No1/55.pdf>

7. Ілкова Н.В. Макроекономічні аспекти функціонування інституту банкрутства. *Економічний простір*, 2018, (133).
8. Кодекс України з процедур банкрутства URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
9. Лекарь С. І., Михальчук Н. М. Фіктивне банкрутство як загроза безпеці податково-боргових відносин. *Фінанси України*, №12. 2013. С. 33-41.
10. Матвійчук А.В. Нечіткі, нейромережеві та дискримінантні моделі діагностування можливості банкрутства підприємств. Нейро-нечіткі технології моделювання в економіці: науково-аналітичний журнал. 2013. С.71-118.
11. Nosan N. Adapting of the European experience of the bankruptcy functioning in domestic practice. *Investments: practice and experience*, 2016, (18), 52-56.
12. Офіційний веб-портал «Судова влада України» URL: <http://court.gov.ua/>.
13. Панчук Л. В. Реорганізація ТНК як засіб запобігання банкрутству. Міжнародна економічна політика. 2012. У 2-х ч. Частина 1. С. 552-559
14. Підлипний, Ю. В. Особливості аналізу ймовірності банкрутства в умовах кризи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*, 2017, 2(49), 254-258.
15. Продиус І. П. Формирование стратегии предотвращения банкротства на предприятии: Монографія / І. П. Продиус, А. А. Дорошук. - Одеса: НУВД, 2003. 136 с.
16. Проскуріна Н. М., Домашенко Ю. В. Фіктивне банкрутство як загроза економічній безпеці підприємства. *Науковий вісник*. 2011, № 2. С. 174–183.
17. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 р. № 2343-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/conv/print>
18. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 18.01.2013 № 4212-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4212-VI>
19. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700- VII // Офіційний вісник України. 2014. № 85. Ст. 156.
20. Суббот А. Шляхи вдосконалення механізму процедури банкрутства в Україні на основі міжнародного досвіду [Електронний ресурс]. Віче. 2014. № 18. URL: <http://www.viche.info/journal/4414/>
21. Тамусієніні, Р., Демянчук, М., Коваль, В. Державне регулювання відносин у сфері банкрутства в національній економіці. *Економіка. Екологія. Соціум*. 2019. 3(4). 19-27.
22. Троц І. В. Статистичний огляд банкрутства українських підприємств: національний та регіональний аспект. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць*. 2014. Вип. 3 (54). С. 170-178.

23. Цар, О. Світовий досвід оздоровлення неплатоспроможних підприємств та можливості його застосування в Україні. Галицький економічний вісник. 2013. № 2(41). С. 34–42.
24. Храпкіна В. В., Чучко О. П. Адаптація світового досвіду антикризового управління в Україні. Технологический аудит и резервы производства –2015. N 1/7(21). С.42-49.
25. State Statistics Service of Ukraine. Electronic resource URL: Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

REFERENCES:

1. *Bankrutstvo pidpriemstv budivelnoi haluzi Ukrainy: stan, problemy i shliakhy yikh vyrishennia* [Bankruptcy of Ukrainian Construction Industry Enterprises: Status, Problems, and Solutions]: monohrafiia; za zah. red. V. M. Babaieva. Kharkiv : KhNUMH im. O. M. Beketova, 2016. 723 p. [in Ukrainian]
2. Biryukov O.M. (2008) *Cross-border Bankruptcy: Problems and Solutions* [Transkordonna bankrutstva: problemy i shliakhy rozviazannia]: monograph / OM Biryukov. K .: Publishing and Printing Center of Kyiv University, 318 p.
3. Voynarenko M.P., Trotz I.V. (2015) Formation of the system of prevention, forecasting and overcoming of bankruptcy of industrial enterprises [Formuvannia systemy poperedzhennia, prohnozuvannia i podolannia bankrutstva promyslovykh pidpriemstv]. *Economy: the realities of time. Scientific journal.* No4 (20). С. 272-278. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n4.html>.
4. Galenko O.M. (2008) Accounting and analytical aspects of bankruptcy of Ukrainian enterprises [Oblikovo-analitychni aspekty bankrutstva pidpriemstv Ukrainy]: [monograph]. K .: KNEU, 264 p.
5. Golovach K. C. (2016) Models of estimation of bankruptcy probability in agricultural enterprises and crisis management [Modeli otsinky ymovirnosti bankrutstva u silskohospodarskykh pidpriemstvakh ta antykrizovyi menedzhment]. *Economic Forum.* No 3. P. 189-195.
6. Yepifanova I.M (2017) Bankruptcy of enterprises: the spectrum of unresolved problems. *Economics: realities of time. Scientific Journal.* 1 (29), 55-63. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2017/No1/55.pdf> [in Ukraine]
7. Ilkova, N. (2018). Macroeconomic aspects of the bankruptcy institute's functioning. *Economic space*, (133). [in Ukraine]
8. Bankruptcy Code of Ukraine URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
9. Lekar S. I., Mykhalchuk N. M. (2013) Fiktyvne bankrutstvo yak zahroza bezpetsi podatkovno-borhovykh vidnosyn [Fictitious bankruptcy as a threat to the security of tax and debt relations]. *Finansy Ukrainy*, №12. 33-41. [in Ukrainian]
10. Matviychuk A.V. (2013) Fuzzy, neural network and discriminant models for diagnosing bankruptcy of enterprises. *Neuro-fuzzy simulation technology in economics: a scientific-analytical journal.* (2), 71-118. [in Ukraine]

11. Nosan N. (2016). Adapting of the European experience of the bankruptcy functioning in domestic practice. *Investments: practice and experience*, (18), 52-56. [in Ukraine]
12. Official web-portal "Judiciary of Ukraine" URL: <http://court.gov.ua/>. [in Ukraine]
13. Panchuk L.V. (2012) Reorganization of TNCs as a Means of Bankruptcy Prevention [Reorhanizatsiia TNK yak zasib zapobihannia bankrutstvu]. *International economic policy*. Part 1. P. 552-559
14. Podlipny, Yu. V. (2017). Features of the analysis of the probability of bankruptcy in a crisis [Osoblyvosti analizu ymovirnosti bankrutstva v umovakh kryzy]. *Uzhgorod University Scientific Bulletin. Economics Series*, 2(49), 254-258.
15. Prodius I.P. & Doroshuk A.A. (2003) Formirovnaya strategies of bankruptcy prevention at the enterprise [Formyrovnyaye stratehyi predotvrashchennia bankrotstva na predpriiaty]: Monograph. Odessa: Ministry of Internal Affairs, 136 p.
16. Proskurina N. M., Domashenko Yu. V. (2011) Fiktyvne bankrutstvo yak zahroza ekonomichnii bezpetsi pidpriemstva [Fictitious bankruptcy as a threat to the economic security of the enterprise.]. *Naukovyi visnyk*. № 2. 174–183. [in Ukrainian]
17. On restoration of the debtor's solvency or bankruptcy: Law of Ukraine of May 14, 1992 No 2343-XII. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12/conv/print>
18. On the resumption of the debtor's solvency or bankruptcy: Law of Ukraine of January 18, 2013 No 4212-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4212-UI>
19. On the Prevention of Corruption: Law of Ukraine of October 14, 2014 No 1700-VII // Official Journal of Ukraine. 2014. No 85. Art. 156.
20. Subbot, A. (2014). Ways to Improve the Mechanism of Bankruptcy Procedure in Ukraine on the Basis of International Experience. *Viche*, (18), 24-28. URL: <http://www.viche.info/journal/4414/> [in Ukraine]
21. Tamusienini, R., Demianchuk, M., Koval, V. (2019) State regulation of bankruptcy relations in the national economy [Derzhavne rehuliuвання vidnosyn u sferi bankrutstva v natsionalnii ekonomitsi]. *Economy. Ecology. Socium*. 3(4). 19-27. [in Ukraine]
22. Trots, I. (2014). Statistical review of bankruptcy of Ukrainian enterprises: national and regional aspects. *Socio-Economic Research Bulletin*, (3), 170-178. [in Ukraine]
23. Tsar, O. (2013) World experience of recovery of insolvent enterprises and possibilities of its application in Ukraine [Svitovyi dosvid ozdorovlennia neplatospromozhnykh pidpriemstv ta mozhyvosti yoho zastosuvannia v Ukraini]. *Galician Economic Bulletin*. No 2(41), 34–42. [in Ukraine]
24. Khrapkina V.V., Chuchko O.P. (2015) Adaptation of the world experience of crisis management in Ukraine [Adaptatsiia svitovoho dosvidu antykryzovoho upravlinnia v Ukraini]. *Technological audit and production reserves*. N 1/7(21), 42-49. [in Ukraine]
25. State Statistics Service of Ukraine. Electronic resource URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.